

A BA SZINTŰ CSECSECSEMŐ-ÉS
KISGYERMEKNEVELŐ SZAK

TANTÁRGYI PROGRAMJA

2010

Tartalom

A CSECSEMŐ- ÉS KISGYERMEKNEVELŐ ALAPSZAK_ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE	3
BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA	4
NEVELÉSTÖRTÉNET	6
SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS I.	8
SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSE ÉS ALAKULÁSA	9
A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA	11
SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS II. ESETMEGBESZÉLÉS	13
PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA	16
MENTÁLHIGIÉNE (ÉLETVEZETÉSI ISMERETEK)	18
SEGÍTŐ KAPCSOLATOK ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA I.	20
KOMMUNIKÁCIÓS ALAPOK	20
SEGÍTŐ KAPCSOLATOK ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA II.	22
NEVELÉSI TANÁCSADÁS	22
A KISGYERMEKKOR PEDAGÓGIÁJA	24
A KISGYERMEKNEVELÉS INTÉZMÉNYEI A KISGYERMEKELLÁTÁS FORMÁINAK JOGI SZABÁLYOZÁSA	26
CSALÁDPEDAGÓGIA	29
GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK	31
DIFFERENCIÁLÓ PEDAGÓGIA	33
DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK(KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ TÁRGYAK)	35
KORAI FEJLESZTÉS	36
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSE	38
INTER- ÉS MULTIKULTURÁLIS NEVELÉS	40
CSALÁD-BÖLCSŐDE-ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE SZÜLŐCSOPORTOK VEZETÉSE	42
KISGYERMEKKOR KUTATÁSA	45
JÁTÉKTERÁPIA	46

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM TANÍTÓ-ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK

CSECSEMŐ-ÉS KISGYERMEKNEVELŐ SZAK, LEVELEZŐ TAGOZAT

2010.

A CSECSEMŐ- ÉS KISGYERMEKNEVELŐ ALAPSZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS

KREDITTERVE

TANEGYSÉGEK	Kred.	F é l é v e k						Előfel- tételek
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
CBL06A01 Bevezetés a pszichológiába	2	8 k						
CBL06A02 Neveléstörténet	4	12 k						
CBL06A03 Nevelésmélt	3		8 k					
CBL06A04s Szakmai készségfejlesztés I.	3	12 m						
CBL06A05 A személyiség fejlődése és alakulása	3		12 k					CBL06A01
CBL06A06e A játék pszichológiája és pedagógiája	3		12 gyj					CBL06A01
CBL06A07s Szakmai készségfejlesztés II. Esetmegbeszélés	3					12 m		CBL06A04
CBL06A08s Pedagógiai pszichológia	2			8 gyj				CBL06A05
CBL06A09s Mentálhigiéne (életvezetési ismeretek)	2				8 gyj			
CBL06A10s Segítő kapcsolat és tanácsadás módszertana I. (kommunikációs alapok)	3				12 m			
CBL06A11s Segítő kapcsolat és tanácsadás módszertana II. (nevelési tanácsadás)	3					12 m		
CBL06A12e A kisgyermekkor pedagógiája	3			12 k				CBL06A05
CBL06A13e A kisgyermeknevelés intézményei A kisgyermekellátás formáinak jogi szabályozása	3			8 k				CBL06A02 CBL06A03
CBL06A14e Családpedagógia	2			8 k				CBL06A03
CBL06A15s Gyógypedagógiai alapismeretek	2				8 gyj			CBL06A14
CBL06A16s Differenciáló pedagógia	2					8 gyj		

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	8	2	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a korszerű, tudományos pszichológiai ismereteket, segítse elő a toleráns, empátikus szemléletmód kialakulását;
- ismertesse a személyiség- és szociálpszichológia alapjelenségeit, keltse fel az ön- és társismereti igényt;
- készítsen fel a pedagógiai munka mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására.

TANANYAG:

- A pszichológia nézőpontjai
- A tanulást megalapozó megismerési folyamatok
Érzékelés - észlelés
Figyelem
Emlékezés - felejtés
Képzelet
Gondolkodás, gondolkodási műveletek
Intelligencia és kreativitás
- A tanulás értelmezése
A tanulás mint viselkedésváltozás
A tanulás mint kognitív folyamat
A tanulás fajtái: érzékszervi tanulás, motoros tanulás, verbális tanulás, szociális tanulás
Tanulási stílusok, tanulási stratégiák
- Viselkedésünk mozgatórugói
A motiváció
Az érzelmek
A teljesítményt befolyásoló tényezők: fáradás, stressz
- A társas viselkedés alapjai
A társas megismerés jelenségei: személypercepció, attribúció, benyomáskeltés.
Az attitűd fogalma, az attitűdök szerepe az interakciókban. Az attitűdök és a viselkedés összhangja, disszonanciája. Az attitűdök megváltoztatásának lehetőségei.
A sztereotípiák és az előítéletek.
A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.
- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései
Személyiségtípusok, személyiségvonások.
A személyiség pszichoanalitikus megközelítése.

A személyiség humanisztikus megközelítése.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szakkifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia” és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- Legyen képes az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a másság elfogadására és toleranciára való képességgel.
- Legyen képes az előítélet-mentes multikulturális és interkulturális nevelésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Aronson, Jane E. (1978): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. (vagy újabb kiadásai)
2. Atkinson, Rita Loyd – Atkinson, Richard C. – Smith, Edward E. – Bem, Daryl J. (1999): Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp.
3. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
4. Baddley, Alan (2003): Az emberi emlékezet. Osiris, Bp.
5. Bernáth László – Révész György (szerk.) (1997): A pszichológia alapjai. Tertia, Bp.
6. Forgács József (1989): A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp. (vagy újabb kiadása)
7. Goleman, Daniel (1998): Érzelmi intelligencia. Háttér Kiadó, Bp.
8. Mészáros Aranka (szerk.) (2002): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. Eötvös, Bp.
9. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.
10. V. Komlósi Annamária (1999): Nem vagy egyedül. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barkóczi Ilona – Putnoky Jenő (1980): Tanulás és motiváció. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, Eric (1997): Emberi játszmák. Háttér Kiadó
3. Buda Béla (1993): Az empátia – a beleélés lélektana. EGO School, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
5. Hewstone, Miles et al. (szerk.) (1997): Szociálpszichológia európai szemszögből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
6. Keményné Pálffy Katalin (1989): Bevezetés a pszichológiába. Tankönyvkiadó, Bp.
7. Mérő László (1998): Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia. Tericum, Bp.
8. Pléh Csaba (1998): A lélektan története. Osiris, Bp.
9. Sekuler, Robert – Blake, Randolph (2001): Észlelés, Osiris, Bp.
10. Smith, Edward Robert – Mackie, Diane Maree (2001): Szociálpszichológia. Osiris, Bp.

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	12	4	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a hallgatók neveléstörténeti szemléletét,
- ismertesse meg a különböző korokban kialakult gyermekképet,
- alakítson ki tájékozottságot a különböző berendezkedésű társadalmak nevelésről alkotott felfogásáról. (az ókortól napjainkig),
- nyújtson alapot a nevelhetőség megértéséhez,

TANANYAG:

- A nevelés ókori, középkori, újkori egyetemes jellege, gondolkodói.
- A hazai nevelésügy kialakulása, történeti változásai. Az első hazai intézmények.
- A felekezeti és az állami nevelés sajátosságai, a polgári és reformtörekvések kiszélesedése, és reneszánsza napjainkban.
- A gyermekről alkotott felfogások változásának bemutatása. (A gyermek és a család, a gyermek és a társadalom.)

Szemináriumi témák:

- Gyermekábrázolás a képzőművészetben és az irodalomban.
- Gyermeksorsok a filmekben. a gyermekvállalás kérdésköre a hazai, az európai, ázsiai kultúrákban. Az anya-gyermek kapcsolat napjainkban.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a neveléstörténet alapvető tudáskészletét,
- lássák át a változásokat a fejlődés folyamatát, irányait,
- ismerjék és alkalmazzák a gyermekfelfogáshoz kapcsolódó összefüggéseket a társadalmak berendezkedése és a nevelés viszonyrendszerében,
- tudják értelmezni a különböző szépirodalmi művekben megjelenő gyermekszerepeket, fedezzenek fel ok-okozati relációkat,
- tudják a tárgyhoz kapcsolni az egyes korok képzőművészeti alkotásait,
- épüljön be a gyermekhez való viszonyulásba a neveléstörténetből elsajátított humanista szemlélet,
- tudják értelmezni a nevelőmunka pálya specifikus folyamatát történetiségbe ágyazottan.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Németh András (1997): Nevelés, gyermek, iskola Eötvös Kiadó Bp.
2. Pukánszky Béla-Németh András (1999): Neveléstörténet Nemzeti Tk. Bp.
3. Pukánszky Béla (szerk.)(2003) :Két évszázad gyermekei Eötvös Kiadó Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Németh András-Pukánszky Béla (2004): A pedagógia problémátörténete Gondolat Kiadó Bp.
 2. Németh András (1993): A reformpedagógia múltja és jelene Nemzeti Tk. Bp.
 3. Rogge Jan –Uwe (2006): Korlátok és kételyek Park Kiadó Bp.
- Szépirodalmi művek előzetes egyeztetés szerint

SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Szakmai készségfejlesztés I.	12	3	m	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Fejlessze a hallgatók pedagógiai attitűdjét, készségeit, képességeit, társas hatékonyságát és szociális jártasságát,
- keltse fel az önismeret-önnevelés igényét, segítse a reális önismeret kialakítását,
- nyújtson lehetőséget a hallgatók számára az együttesség élményének megélésére, kapcsolatteremtő és empátiás készségük, toleranciájuk fejlesztésére,
- segítse a hallgatók együttműködési készségeinek fejlődését, pályaszocializációjuk megalapozását.

TANANYAG:

Mivel ez egy szabad interakciós csoport, strukturált gyakorlatokkal, ezért tematikája a csoporttagok aktív együttműködésével alakul. Azonban mindenképpen érinti a következőket:

- Önismeret, személyiségfejlesztés reális énkép, tudatos önnevelés.
- Gyermekkori élmények és tapasztalatok – a Sorskönyv.
- Énhatékonyság, énerő.
- Társas magatartás: kapcsolatteremtés, konfliktuskezelés.
- Az együttesség, mint segítő erő: segítségnyújtás, empátia.
- Bizalom, tolerancia, kompromisszumkészség.

Pályaszocializáció, motívumok a szakmai és magánéletben

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató:

- legyen képes önismeretre: felismerni személyisége különböző vonásait, viselkedését meghatározó attitűdjeit, értékeit, hiedelmeit;
- legyen képes tudatosítani a cselekvései háttérében meghúzódó élettapasztalatait, berögződött szokásait

törekedjen a másokkal és önmagával szembeni elfogadásra, toleranciára

KÖTELEZŐ IRODALOM:

A saját élményhez kötődő tantárgyhoz szakmai szempontból csak ajánlott irodalom megjelölése indokolt

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Berne, Eric (1997): Sorskönyv. Háttér Kiadó, Budapest.
2. Dévai Margit (1994): Játszd meg magad. Énképporrekcio önismereti játékokkal. Lamin Budapest.
3. F. Várkonyi Zsuzsa (2003): Tanulom magam. Mérték, Budapest.
4. Rudas János (1990): Delphi örökösei. Kairos, Budapest.
5. V. Komlósi Annamária (2002): Nem vagy egyedül. Osiris, Budapest.

SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE ÉS ALAKULÁSA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Személyiség fejlődése és alakulása	12	3	k	K	II.	Bevezetés a pszichológiába-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse a fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat, valamint a személyiséget alkotó pszichés funkciók fejlődésének és integrálódásának folyamatát,
- segítse elő a hallgatók szemléletformálását, a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűd, empátia és tolerancia kialakítását,
- segítse elő a gyermekek optimális fejlesztésének megalapozását, az általános és egyedi vonások értelmezését, a különbségek elfogadását,
- alapozza meg a további pedagógiai tárgyakat a gyermek fejlődési sajátosságainak megismertetésével,

A szemináriumok célja az elmélet szemléltetése, demonstrálása, személyes tapasztalatok szerzése, pszichológiai vizsgálati módszerek, eljárások megismerése

TANANYAG:

- A fejlődéslélektan tárgya, története, módszerei, a fejlődés alapjai. A fejlődés átfogó elméletei.
- Az élet kezdete – a méhen belüli fejlődés, és az újszülöttkor.
- Biológiai változások az első életévben. A mozgás, észlelés, megismerés fejlődése csecsemőkorban;
- A szociabilitás – a korai kötődés; A szeretetkapcsolat hiánya, a hospitalizáció. A szociális kompetencia, az éntudat kialakulása; az éntelődés korai szakaszai;
- A beszéd kialakulása és fejlődése, nyelv és kultúra
- A kisgyermekkori fejlődés; A mozgás, megismerés fejlődése 1-3 éves korban; Az ösztönök és az éntelődés kisgyermekkorban; A nemi identitás kialakulása és változásai, a nemi szerep;
- A szocializáció folyamatai kisgyermekkorban – az önkontroll - az akarat kialakulása és a dackorszak; a szobatisztaság kialakulása;
- Az óvodáskori fejlődés; a testi- és mozgásfejlődés, a megismerési folyamatok fejlődése; a lelki feszültségek feldolgozása, az éntegyensúly védelmi eszközei; a társas kapcsolatok alakulása az óvodában;

A személyiségfejlődés kitüntetett szakaszai - átmenet az iskolába; a kisiskoláskor; a prepubertás; a serdülőkor; a felnőttkor és az öregkor.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos pszichológiai fogalmakkal, alapvető ismeretekkel a személyiség fejlődéséről és a fejlődést meghatározó alapfolyamatokról,
- legyenek jártasak az életkori és egyéni sajátosságok felismerésében,
- legyenek képesek a szocializáció törvényszerűségeinek felismerésére,

legyenek képesek segíteni a gyermeket a fejlődés nehézségein

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy E. (1999): Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
2. Bernáth L. - Solymosi Zs. (szerk.) (1997): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia, Bp.
3. Cole – Cole (2006): Fejlődéslélektan. Osiris, Bp.
4. Kulcsár Zsuzsa: Korai személyiségfejlődés és énfunkciók. Tankönyvkiadó, Bp., 1992. 13-45, 103-123, 131-159, 165-171 oldalak.
5. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2003): Gyermeklélektan. Gondolat, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM

1. Hermann Alice (1989): Emberré nevelés. Tankönyvkiadó, Bp..
2. Kósáné Ormai Vera - Járó Katalin - Kalmár Magda (1977): Fejlődéslélektani vizsgálatok. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Ranschburg Jenő (2000): Félelem, harag, agresszió. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
4. Ranschburg Jenő (1998): Szeretet, erkölcs, autonómia. Okker, Bp.
5. Stern, Daniel (2006): A csecsemő személyközi világa. Animula, Bp.

A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája és pedagógiája	12	3	gyj	K	II.	Bevezetés a pszichológiába-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Adjon áttekintést a gyermek alapvető tevékenységéről, a játékról, annak lélektani és pedagógiai vonatkozásairól,
- készítsen fel a szabad játéktevékenységre inspiráló szociális és tárgyi környezet megteremtésére,
- erősítse azokat a jártasságokat, amelynek birtokában a jelölt képes a gyermekek belső motivációjú játéktevékenységének támogatására, ezen keresztül tapasztalatszerzés irányítására,
- gazdagítsa a hallgató játékkultúráját.

TANANYAG:

- A játék, mint a gyermek létformája – történeti áttekintés és játékelméletek.
- A személyiségfejlődés és a játék összefüggései – szükségletek, élményfeldolgozási módok, kreativitás és kognitív fejlődés.
- A felnőtt és gyermek közös játéka a korai években.
- A gyermek testi, lelki fejlődése és a játék változásai.
- Játék egykorú társakkal.
- A játékot befolyásoló tényezők – a játszásra inspiráló környezet.
- Életkori és egyéni igények, élmények.

A játék támogatása a különböző játékformákban

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a kisgyermek játékának általános jellemzőit és motivációs hátterét,
- értsék a fejlődés és játék összefüggését,
- a gyermek igényeitől és helyzetétől függően legyen képes a játék tartalmát gazdagítani, élményszerűségét fokozni, a közös tevékenység során viselkedés- és helyzetmegoldási mintát nyújtani, biztosítani a gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységeket, az ezekhez szükséges játékokat, eszközöket, egyéb tárgyakat.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Dolto, F. (2002): A gyermek és az öröm. Pont Kiadó, Bp.
2. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp.
3. Fraiberg, S.H. (1990): Varázsos évek. Park Kiadó, Bp.
4. Korintus Mihályné–Nyitrai Ágnes–Rózsa Judit (2003): Játék a bölcsődében. Módszertani levél, Nemzeti Család-és Szociálpolitikai Intézet, Bp.
5. Mérei Ferenc – Binét Ágnes (2002): Gyermeklélektan. Gondolat, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM

1. B. Lakatos Margit (2008): „Kör, kör, ki játszik”. Mire tanítanak a népi játékok? In: Óvónők kincsestára. Módszertani kézikönyv. Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Bp.
2. Forrai Katalin (1983): Jár a baba, jár. Móra Kiadó, Bp.
3. Millar, S. (1973): Játékszichológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
4. Magyar Beck Anna (szerk.) (1999): „Hüvelykujjam almafa...” Alexander Stúdió Bt. Bp.
5. Painter, G. (1984): Tanítsuk a kisbabát! Medicina Könyvkiadó, Bp.

SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS II. ESETMEGBESZÉLÉS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Szakmai készségfejlesztés II. Esetmegbeszélés	12	3	m	K	V.	Szakmai készségfejlesztés I.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Fejlessze a hallgatók pedagógiai attitűdjét, készségeit, képességeit, hatékonyságát és jártasságát,
- nyújtson lehetőséget ön-és társismereti tapasztalatok szerzésére ,
- segítse elő a hallgatók kommunikációs-, empátiás-, és konfliktus-kezelő képességének fejlődését,
- fejlessze a hallgatók toleranciáját, elfogadó és a személyes fejlődést elősegítő beállítódását

TANANYAG:

- Pedagógiai képességfejlesztés: megfigyelőképesség, elemző képesség, kommunikáció, együttműködés, konfliktuskezelés, mediáció.
- A bölcsődei gyakorlatok tapasztalatainak feldolgozása, nevelési helyzetek elemzése-értelmezése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató legyen képes:

- hitelesen és következetesen kommunikálni,
- megfigyelni és értelmezni a metakommunikációs jelzéseket,
- saját kommunikációjának és viselkedésének kontrollálására,
- alkalmazni a kommunikáció eszközeit,
- alkalmazni kapcsolat felvételi, konfliktuskezelési és megoldási módszereket.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

A saját élményhez kötődő tantárgyhoz szakmai szempontból csak ajánlott irodalom megjelölése indokolt

AJÁNLOTT IRODALOM:

Németh Erzsébet (2002): Az önismeret és a kommunikációs készség fejlesztése

ESETMEGBESZÉLÉS

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Teremtsen lehetőséget a hallgatók gyakorlati pedagógiai tapasztalatainak megbeszélésére, a tapasztalatok összevetésére.

- Segítse elő az elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok összefüggéseinek, egymásra épülésének meggláttatását, kognitív feldolgozását, értelmezését.
- Fejlessze az önálló pedagógiai munkájukra való folyamatos, tudatos odafigyelés igényét, hatékonyságát.
- Készítsen fel a majdani pedagógiai munkájukban várható interperszonális eseményekre, a gyermekekkel, szülőkkel, pedagógus kollégákkal való hatékony együttműködésre, alakítsa, gyakoroltassa az ehhez szükséges készségeket, képességeket.

TANANYAG:

- A gyermekekkel, szülőkkel, kollégákkal kapcsolatos élmények, észrevételeik, a gyakorlati pedagógiai munka során felmerülő nehézségeik, örömeik megbeszélése.
- A megvitatásra kerülő tartalmak: a gyermekekkel és a kollégákkal kialakított kapcsolat minősége, a gyermekekkel végzett közös tevékenységek, csecsemő- és kisgyermek nevelő feladatok ellátásának, irányításának képessége, ezek gyakorlati pedagógiai nehézségei. hogy elméleti ismereteiket, szaktudásukat, hogyan képesek megvalósítani gyakorlati tevékenységeik alkalmával.
- Ennek eredményeképpen – a csoportvezető oktató irányításával - releváns módszerekkel, gyakorlati tanácsokkal bővíthetik egymás pedagógiai, metodikai kultúráját.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók rendelkezzenek megfelelő önismereti és társismereti tudástartalmakkal, legyen képük saját konfliktuskezelő módszereikről, stressztűrő képességükről, együttműködési képességükről és törekedjenek ezen képességek folyamatos fejlesztésére, személyes hatékonyságuk növelése érdekében.
- Értsék az élményfeldolgozás és az empátia pontos pszichológiai tartalmának lényegét, legyenek képesek az önreflexióra ezekben a problémakörökben.
- Tudjanak környezetükkel hatékonyan kommunikálni, legyenek képesek az asszertív, hatékony önérvényesítő magatartásformákat a csoportban való kollegiális munkavégzéssel parallel megvalósítani mindennapi munkájuk során.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (szerk.) (2003.): Pszichológia, Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak, Trezor Kiadó, Budapest
2. Vekerdy Tamás (1996.): Kicsikről nagyoknak, 1. rész: A kisgyermekkor, Park Kiadó, Budapest
3. Bagdy E.- Wiesner E. (szerk., 2005.): Szupervízió, Egyén-csoport-szervezet, Supervisio Hungarica IV. kötet, Kinizsi Nyomda Kft., Debrecen
4. Bácskai J. (1991.): Önismereti csoportok céljai és módszerei, In: Iskolapszichológia 19., ELTE Sokszorosítóüzeme, Budapest
5. Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes (1986.): Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bagdy Emőke- Telkes József (1998.): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Dolto, F. (2002.): A gyermek és az öröm, Pont Kiadó, Budapest
3. Einon's, D. (1999.): A tanulás kezdetei, Aquila Kiadó, Budapest
4. Goleman, D. (1997.): Érzelmi intelligencia, Háttér Kiadó, Budapest

5. Plattner, E. (2005.): A nevelés mindennapi művészete, Futura könyvek

PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai pszichológia	8	2	gyj	K	III..	Személyiség fejlődése és alakulása

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókkal a gyermek fejlődését befolyásoló külső tényezőket,
- készítsen fel a kisgyermeknevelés pszichológiai összetevőinek, sajátosságainak, jelenségeinek megértésére,
- alakítson ki pedagógiai tájékozottságot a csecsemő-és kisgyermekkorban megnyilvánuló pszichés problémák felismeréséről,
- nyújtson alapot a társas fejlődés megértéséhez,
- erősítse a hallgatók pedagógiai érzékenységét a problémás gyermekek

TANANYAG:

- A család és az intézményes nevelés. A szocializációs elméletek. Emocionális önszabályozás és az emocionális kompetencia fejlődése.
- A bölcsődei nevelés és gondozás pszichológiai sajátosságai. A bölcsőde és a csecsemőotthon hatása a fejlődésre.
- A csecsemő-és kisgyermek csoportban nevelésének kérdései. A viselkedés társas meghatározója, az együttes élmény.
- Társas és személyes azonosságtudat megszerzése.
- A pervazív fejlődési zavarok, a különböző pszichés fejlődési rendellenességek gyermekkorban.
- A csecsemő-és kisgyermeknevelő, mint a gyermekcsoport vezetője; nevelési stílusok; a jutalmazás és a büntetés.
- A csecsemő-és kisgyermek megismerésének pedagógiai- és pszichológiai módszerei.
- Az empátia jelentősége a gyermeknevelésben és a pedagógiai munkában. A gyermeki igényekhez való illeszkedés.
- A csecsemő- és kisgyermek nevelő szerep azonossága és különbsége az anyai szereppel

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos pedagógiai pszichológiai ismeretekkel,
- ismerjék az intézményes nevelés társas fejlődésre gyakorolt hatását,
- segítsék és támogassák a gyermekek társas beilleszkedését,
- ismerjék és alkalmazzák a gyermek pszichés fejlődését segítő nevelői eljárásokat csoporthelyzetben,
- legyenek pedagógiaileg érzékenyek az eltérő fejlődési tempójú gyermekek iránt, ismerjék az egészséges fejlődést károsító tényezőket.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Stern Daniel (2006): Egy baba naplója Animula Kiadó Budapest
2. Winnicott D. W (2000): Kisgyermek, család, külvilág Animula Kiadó Budapest
3. Mérei Ferenc – V. Binet Ágnes (2003): Gyermeklélektan Gondolat Kiadó Budapest
4. Dr. Ranschburg Jenő (1998): Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Decsi Tamás (2005): Táplálkozási zavarok gyermekkorban Medicina Kiadó Budapest
2. Buda Béla (2006): Az empátia Gondolat Kiadó Budapest
3. Stern Daniel (2007): Anya születik Animula Kiadó Budapest

MENTÁLHIGIÉNE (ÉLETVEZETÉSI ISMERETEK)

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Mentálhigiéne (Életvezetési ismeretek)	8	2	gyj	K	IV.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókkal a mentálhigiéne alapvető fogalmait,
- nyújtson betekintést a mentálhigiéne megközelítésmódjaiba, módszereibe,
- keltse fel az önismeret és az önnevelés igényét,
- segítse a pályaszocializációt és a hallgatók gyakorlati munkáját,
- segítse a hallgatóknak megőrizni lelki egészségüket és elkerülni a kiégést.

TANANYAG:

- A mentálhigiéne, a mentális egészség, a lelki egészségvédelem fogalma.
- A mentálhigiéne megközelítésmódjai, módszerei, szemlélete és konkrét tevékenységterületei.
- Az úgynevezett „setting” megközelítésmód gyakorlati szempontjai.
- A szülők mentálhigiénés segítése, a szülőkkel való kommunikáció.
- A kiégés szindróma. A kiégés tünetei, megelőzésének lehetőségei.
- A személyiség, mint munkaeszköz, a lelki egészség-promóció önreflektív tartalmai.
- A mentálhigiéne multiplikatív effektusainak lényege, felhasználása a gyakorlati munkában

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek szakmai ismeretekkel a mentálhigiénéről,
- értsék a mentális egészség megőrzésének fontosságát, jelentőségét, szakmai és magánéletük területein egyaránt,
- rendelkezzenek megfelelő önismerettel, önreflexióval, pszichológiai kultúráltsággal,
- legyenek képesek szakszerű erőfeszítéseket tenni saját- és környezetük lelki egészségének megőrzésére, fejlesztésére, a pszichikus ártalmak megelőzésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Buda Béla (2003.): A lélek egészsége - A mentálhigiéne alapkérdései, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2. Buda Béla- Veér András (1989.): A mentálhigiéne és fejlesztésének lehetőségei hazánkban, Psychiatria Hungarica, IV: évf. 3. szám
3. B. Lakatos Margit (szerk.) (2003.): Pszichológia, Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak, Trezor Kiadó, Budapest
4. Fekete György-Varga Domokos (1999.): Bevezetés a mentálpedagógiába- Gyakorlati útmutató pedagógusoknak, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest

5. Galicza János-Schödl Livia (1993.): A lelki egészség megőrzésének lehetőségei a pedagóguspályán, Korona Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bagdy Emőke- Telkes József (1998.): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Federspiel, K.-Karger (1996.): A lélek egészségkönyve, Kossuth Kiadó, Budapest
3. Vekerdy Tamás (1996.): Kicsikről nagyoknak, 1. rész: A kisgyermekkor, Park Kiadó, Budapest
4. V. Komlósi Annamária-Nagy János (szerk., 2003.): Énelméletek, Személyiség és egészség - Szemelvények az én-lélektani kutatásának irodalmából, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest

**SEGÍTŐ KAPCSOLATOK ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA I.
KOMMUNIKÁCIÓS ALAPOK**

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Segítő kapcsolatok és tanácsadás módszertana I. (kommunikációs alapok)	12	3	m	K	IV..	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Mutassa be a kommunikáció alapfogalmait, a kommunikációs folyamat törvényszerűségeit, a verbális és nem verbális kommunikáció jellemzőit, a kommunikációs folyamatot befolyásoló tényezőket,
- ismertesse a családok megismerésének és segítésének alapvető formáit, a segítő intézményrendszer szerepét, működését,
- segítse a hallgatók más pedagógiai, pszichológiai tárgyakban elsajátított idevágó információinak, tudásának szintetizálását,
- segítse elő a hallgatók pedagógiai szemléletének formálását, felkészítésüket a szülőkkel való közös munkára.

TANANYAG:

- A kommunikáció elméleti alapjai: a kommunikáció fogalma, formái, csatornái, eszközei.
- A kommunikációs folyamat alakulását befolyásoló tényezők: szociális, kulturális, egyéni sajátosságok – énállapotok és játszmák.
- A verbális és nem verbális kommunikáció; a hitelesség és az empátia.
- Szülői funkciók, szülői jogok, a családi rejtett tanterv.
- Anamnézis, családlátogatás, környezettanulmány, interjú készítése és felhasználása.
- Szülői bevonás fogalma, a család és a szülő szerepe az intézmény mindennapjaiban.
- A csecsemő- és kisgyermek nevelő munkáját segítő háttérintézmények szerepe, szakvélemények értékelése, felhasználásuk, a szakmai kompetencia határai.
- Specális nevelési szükségletű gyermekek, a szülők és a család, és a kisgyermekgondozó intézményekbe való átmenet kérdései.
- Különböző szociokulturális családok és a kisgyermekgondozó intézményekbe való átmenet problémái.

Család és gyermekvédelmi problémák és a segítő kapcsolat.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos ismeretekkel a kommunikáció alapvető fogalmairól, a kommunikációs folyamat működésének szabályairól,
- ismerjék a segítő intézményrendszer elemeit, a szakmai együttműködés etikai szabályait, a bölcsődei, kisgyermekgondozó intézményi pedagógus kompetencia-határainak fogalmát,
- ismerjék a bölcsőde, kisgyermek gondozási intézmények közötti átmenet megvalósulási lehetőségeit, a családi háttér megismerésének módszereit, a családdal való kapcsolattartás korszerű formáit,

legyenek képesek a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke (1977): Családi szocializáció és személyiségzavarok, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, Eric (1987): Emberi játszmák Gondolat, Bp.
3. Berne, Eric (1997): Sorskönyv, Háttér Kiadó, Budapest.
4. Buda Béla (1986): A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.. 5-93.
5. Thomas Gordon (1999): P.E.T. - A szülői eredményesség tanulása. Studium Effective Kiadó.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Fraiberg, Selma H. (1990): Varázsos évek, Park Kiadó.
2. Kolozsváry Judit (2002): Más gyerek, más szülő, más pedagógus, OKKER.
3. Winnicott, Donald W.(2000): Kisgyermek-család-külvilág, Animula.

**SEGÍTŐ KAPCSOLATOK ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA II.
NEVELÉSI TANÁCSADÁS**

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Segítő kapcsolatok és tanácsadás módszertana II. (nevelési tanácsadás)	12	3	m	K	V..	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse a tanácsadás alapfogalmait, feltételeit, elméleti alapjait, az alapvető tanácsadási modelleket, formákat, a segítő intézményrendszereket,
- nyújtson lehetőséget a segítő beszélgetés elméletének és gyakorlatának megismeréséhez,
- segítse elő a hallgatók szociális érzékenységének és kompetenciájának növelését, lelki egészségének megőrzését,
- nyújtson lehetőséget a tanácsadási helyzetek imitált gyakorlására, az elmélet és a gyakorlat összekapcsolására.

TANANYAG:

- A tanácsadás fogalma, lehetőségei, problémái, a konzulens személye.
- A segítségnyújtás szükségességét meghatározó egyéni és társas feltételek.
- Tanácsadási modellek, a tanácsadás folyamata, etikai feltételei.
- A segítő beszélgetés kommunikációs alapjai: értő figyelem, én-üzenetek, közléssorompók.
- A tanácsadás színterei - életvezetési tanácsadás, nevelési tanácsadás, pályaválasztási tanácsadás.
- Az egyéni konzultáció elmélete és gyakorlata, csoportos tanácsadás.
- A segítő mentálhigiénéje: Burn out és Helfer szindróma.
- A segítő intézményrendszerek struktúrája és a bölcsőde, csecsemő- és kisgyermek nevelő intézmények közötti kapcsolat formái - dokumentumok .
- Életmód, kultúra, a különböző családok szokásrendszereinek feltárására szolgáló módszerek.
- A családi nevelés értékei, megőrzésük, alakításuk.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a család mint támogatórendszer és mint problémaforrás jellemzőit, ismerje fel a szakmai kompetenciák határait, a segítő intézményekkel való hatékony együttműködés lehetőségeit,
- legyenek képesek a családokkal együttműködve segíteni a gyermek szocializációját,
- ismerjék a segítő beszélgetés jellemzőit, a munkája folyamán felmerülő konfliktusok fajtáit és a konfliktuskezelés módjait,
- legyenek képesek a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére,

- ismerjék a szakmai együttműködés és segítségnyújtás etikai szabályait.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Buda Béla (1994): A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei, Animula, Budapest. 164-179. o. és 193-199. o.
2. Dr. Fonyó Ilona – Pajor András (2000, szerk.): Fejezetek a konzultáció pszichológiájának témaköréből., ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Bp.
3. N. Kollár Katalin- Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest. 451-495. o.
4. Ritoókné Ádám Magda (1992): A tanácsadás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest.
5. Tringer László (2002): A gyógyító beszélgetés Gondolat, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. F. Várkonyi Zsuzsa (1986): Már százszor megmondtam... Gondolat, Budapest.
2. F. Várkonyi Zsuzsa (2001): Tanulom magam. Magyar Könyvklub.
3. Harris, Thomas (1994): Oké vagyok, oké vagy. Édesvíz kiadó, Budapest.
4. Satir, Virginia: A család együttélésének művészete. BFI

A KISGYERMEKKOR PEDAGÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A kisgyermekkor pedagógiája	12	3	k	K	III	A személyiség fejlődése és alakulása

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Bővítse a hallgatók ismereteit a 0-4 éves gyermek fejlődését meghatározó belső és külső hatásrendszer bemutatásával és a korosztály fejlődéséhez illeszkedő nevelési sajátosságok kiemelésével.
- Nyújtson metodikai segítséget a gyermekek életkori és aktuális igényeivel összhangban álló környezeti feltételek megteremtéséhez, a tevékenységrendszer kialakításához és a kapcsolati kultúra formálásához.
- Formálja a kisgyermek neveléséhez szükséges pedagógiai attitűdöt

TANANYAG:

- A gyermek önállóságának kérdései, önállóság és kontroll. Önállóság a mozgásban és a testi funkciók kontrollálásában. A kisgyermek explorációs késztettségének kielégítése és a biztonságos környezet megteremtése. Az elválasztástól az önálló étkezésig. A szobatisztaság kialakulásának érési, higiénés és kulturális összetevői. A választás szabadsága, döntési lehetőségek. Az önállóság sürgetésének és akadályozásának veszélyei. A szülővel való együttműködés az önállóság érvényesítése során.
- Szociális kompetenciák a születéstől az óvodába lépésig. Szeretetigény és a szülői ráhangolódás. A biztonságos kötődés és az érzelmi szabályozás. Az éntudat és a szociális megerősítés. Korlátozás és rugalmasság a szokások alakításában. A szociális viselkedési szabályok elsajátítása. A helyes szokások kialakításának szerepe a gyermek szabálykövető magatartásában. A személyes kapcsolat jelentősége a szabályok elfogadásában és interiorizálásában. A jutalmazás-büntetés.
- Táguló világ: a társas kapcsolatok és a társas érzelmek. Az egykorú társak igénye, közeledés a többi gyermekhez. Felkészítés a közösségi életre: az érintkezés szabályai és a felnőtt mintája.
- A napirend szervezés feladatai és a gondozás jelentősége. A gyermek zavartalan, folyamatos gondozását biztosító napirend szervezési feladatai. Egyéni gondozás és a csoportos gondozás fokozatai. Alkalmazkodás az azonos csoportban élő, eltérő ütemben fejlődő gyermekekhez. A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó feladatai csoportban nevelkedő gyermek étkezésével, fürdetésével, öltöztetésével, levegőztetésével kapcsolatban. A gondozási műveletek jelentősége a kisgyermek biztonságérzetének és együttműködési készségének szempontjából. A csecsemő- és kisgyermek nevelő mozgulatainak elemzése, ezek kommunikatív és metakommunikatív tartalma
- Az anya, a csecsemő- és kisgyermek nevelő és az óvónő személye. Azonosságok és különbségek az anyai és a nevelői szerepekben.
- A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó feladatai a csecsemő és a kisgyermek önálló szabad mozgásának, játékának, ábrázoló tevékenységének, beszélgető

kedvének, irodalmi, zenei nevelésének tekintetében. Az egyéni érdeklődés, az egyéni tulajdonságok számontartása, fejlesztési lehetőségei.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék:

- a csecsemő és kisgyermekkor legfontosabb változásait, alapvető testi és lelki igényeit;
- a kisgyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz, valamint aktuális állapotához illeszkedő nevelési és gondozási feladatokat.

Legyenek képesek:

- a kisgyermek egészséges fejlődését elősegítő szociális és fizikai környezet kialakítására;
- a gyermek fejlődését elősegítő nevelési-gondozási feladatok végzésére;
- tiszteletben tartani a gyermekneveléssel kapcsolatos kulturális sajátosságokat, hagyományokat, szokásokat.
- helyesen értelmezni a kisgyermeknevelés során problémákat jelentő természetes helyzeteket és életkori kríziseket.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp.
2. Faiberg, Selma H.(1990) : Varázsos évek. Park Kiadó, Bp.
3. Hermann Alice (1982): Emberré nevelés. Tankönyvkiadó, Bp.
4. Leach, Penelope (2003): Picik és kicsik. A gyermeknevelés kézikönyve a születéstől az iskoláskorig. Park Könyvkiadó, Bp.
5. Winnicott, Donald, W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bálint Alice (1990): A gyermekszoba pszichológiája. Kossuth Könyvkiadó, Bp.
2. Morris, Desmond (1993): Babafigyelőben. Park Könyvkiadó, Bp.
3. Painter, Genevieve (1984): Tanítsuk a kisbabát! Medicina Könyvkiadó, Bp.
4. Vajda Zsuzsanna (é.n.): Embergyermek – gyermekember. Göncöl Kiadó, Bp.
5. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Bp.

**A KISGYERMEKNEVELÉS INTÉZMÉNYEI A
KISGYERMEKELLÁTÁS FORMÁINAK JOGI SZABÁLYOZÁSA**

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A kisgyermeknevelés intézményei A kisgyermekellátás formáinak jogi szabályozása	8	3	k	K	III	Neveléstörténet Nevelésméлет

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók megismertetése a kisgyermekkorai nevelés intézménytörténetével, a magyarországi hagyományos és az utóbbi évtizedekben átalakult intézményes nevelés és gondozás rendszerével, a kisgyermekellátást- és védelmet biztosító szolgáltatásokkal.
- Átfogó, reális helyzetkép bemutatása a társadalmi/családi igények alakulásáról, ezek okairól, a három év alatti gyermekek napközbeni ellátásának szakmapolitikai kérdéseiről és nemzetközi tendenciáiról.

TANANYAG:

- Az intézményes kisgyermeknevelés története. A nevelésről alkotott felfogások, a gyermekkép történeti/pedagógiai megítélésének változása és hatása az intézmények kialakulására, a nevelés céljaira, feladataira, nevelési elveire, gyakorlatára. A nevelők, társadalmi szerepvállalása, hivatásuk általános és speciális kompetenciái.
- A kisgyermeknevelés alternatív formái és intézményei:
 - A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások: Gyermekjóléti szolgáltatás, Gyermek napközbeni ellátása: bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, alternatív ellátások, Gyermek átmeneti gondozása: helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona
 - A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások: Otthont nyújtó ellátás (különleges ellátás és speciális ellátás): nevelőszülő, gyermekotthon, utógondozói ellátás, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás
- A bölcsődei ellátás alapfunkciói, pszichopedagógiai, egészségügyi és higiéniai követelményei. A bölcsődei csecsemő- és kisgyermekgondozók nevelési, gondozási feladatai. Az intézmény kapcsolatrendszere. A bölcsődék szolgáltatásai. Intézménylátogatások.

KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerje a kisgyermekkorai nevelés intézménytörténetét, jelenkori rendszerét, intézményeit, a működésüket szabályozó dokumentumokat, a bölcsődei ellátás alapfunkcióit, feladatait, intézményi kapcsolatait, a bölcsődei csecsemő- és kisgyermekgondozók nevelési, gondozási feladatait.
- Legyen képes az intézmény-látogatások tapasztalatait szakmai szempontok alapján elemezni, azokról véleményt alkotni, a családok/gyermekek szociális helyzetéből adódó

gyermekvédelmi feladatok, az intézményekkel szemben támasztott igények megértésére, humánus megítélésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Pukánszky Béla (2001): A gyermekkor története. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. 1997. évi XXXI. A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló törvény.
3. „A bölcsődei gondozás-nevelés minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai” (1999) Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet.
4. Korintus Mihályné, Villányi Györgyné. Mátyai Katalin, Badics Tiborné: Gyermkeink gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához.
5. OECD Oktatási Igazgatóság: A kisgyermekkor nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. Országos Köznevelési Intézet, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. Budapest, 2005

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Jelentés a magyar köznevelésről, 2000. (JKA, 2000) Országos Köznevelési Intézet, Budapest.
2. OECD Oktatási Igazgatóság: A kisgyermekkor nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. Országos Köznevelési Intézet, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. Budapest, 2005

Tanulmányok a kisgyermeknevelésről (szerkesztette Villányi Györgyné) Magyar Pedagógiai Társaság OKKER Kiadó 1996

A KISGYERMEKELLÁTÁS FORMÁINAK JOGI SZABÁLYOZÁSA

A TANTÁRGYELEM CÉLJA

- Ismertesse meg a gyermekjóléti alapellátást és a köznevelés rendszerét szabályozó dokumentumokat, a bölcsődei gondozás-nevelés jogi szabályozását és az alkalmazás feltételeit.
- Segítsen eligazodni a jogi szabályozók szövegkörnyezetében.
- Nyújtson betekintést az intézményi adminisztrációs munkába, ismertesse meg az intézményben vezetett dokumentációt.

TANANYAG:

- A bölcsőde, mint a gyermekjóléti alapellátás része. A bölcsőde, mint intézmény: jogi keretei, működésének tartalmi szabályozói.
- A magyar köznevelés rendszere. A köznevelés intézményei. Az óvoda, mint intézmény: szervezeti és tartalmi szabályozók. A gyermekjóléti alapellátások szabályozása: gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása. A gyermekvédelmi szakellátások. Az egyenlő bánásmód követelményeinek jogi szabályozása.
- A közalkalmazottak jogai és kötelességei. A nevelő-oktató munkában is használt jogi fogalmak magyarázata.
- A csecsemő- és kisgyermekellátás dokumentációja, a vezető feladatai.

KÖVETELMÉNYEK:

- Legyen képes eligazodni a gyermekjóléti alapellátás és a közoktatás rendszerében.
- Mindennapi munkájában tudja alkalmazni a törvényi szabályozókat.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról
2. 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
3. Az oktatás nagy kézikönyve (Szerk: Szüdi János) (2006) Complex Kiadó, Bp.
4. Herczog Mária (2003): Gyermekvédelmi kézikönyv. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Bp.
5. Jogalkalmazás a közoktatásban. Raabe Klett Könyvkiadó, 1999.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról
 2. 1992. évi XXII. Törvény a Munka Törvénykönyvéről
 3. 1989 ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól
- Gáspár Károly (2002): A gyermeki jogok magyarországi szabályozása. Család, Gyermek, Ifjúság, /1. sz. 29–40.

CSALÁDPEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Családpedagógia	8	2	k	K	III	Neveléstudomány

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hagyományos és a változó családmódel érték- és normarendszerét, az átalakuló szülői szerepeket, a családi nevelés attitűdjait, a nevelési módszereket, a családi nevelés sajátosságait.
- Készítsen fel a családokkal való kapcsolat kialakításának és működtetésének módjaira.
- Formálja a humánus nevelői attitűdöt.
- Segítse elő a különböző társadalmi, szociokulturális helyzetben élő családokhoz való alkalmazkodást.

TANANYAG:

- A család feladatainak hagyományos és újszerű értelmezése.
- A szociokulturális környezet hatása a gyermeknevelésre.
- A családstruktúra és a szülői szerepek változása, az átalakuló értékek és normák hatása a gyermeknevelésre.
- A családi nevelés lehetséges attitűdjai, adekvát nevelési módszerei, eszközei, alkalmazásának sajátosságai.
- A nemzeti, etnikai kisebbség és a sajátos nevelési igényű gyermekek családi és intézményi nevelésének összehangolása, a kisgyermeknevelő feladatai, a kapcsolatépítés formái.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék a szociokulturális környezet, a családstruktúra, a szülői szerepek változásának gyermeknevelésre gyakorolt hatásait, a családi nevelés sajátosságait, a családi nevelés megismerésének módszereit,
- legyenek képesek a szülőkkel partneri kapcsolat kialakítására és nevelési kérdésekben a támasznyújtásra,

legyenek érzékenyek a különböző léthelyzetben élő családok problémáira

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Dr. Haim Ginott (1997): Szülők és gyermekek. Medicina Könyvkiadó, Budapest
2. Dr. Kolozsváry Judit (2002): Más gyerek, más szülő, más pedagógus. OKKER, Bp.
3. Neményi Mária (szerk.)(1998): A család - Pro- és kontra-. Gondolat, Bp.
4. Ranschburg Jenő (1984): Szeretet, erkölcs, autonómia. Gondolat, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Forray R. Katalin (2001): Mások-e a cigánygyerekek? Óvodai Nevelés 7. szám
2. Marie Winn (1990): Gyerekek gyermekkor nélkül. Gondolat, Bp.
3. Perlai Rezsőné (2000): Az óvodáskor viselkedéskultúrája. OKKER Kiadó
4. Ranschburg Jenő (2007): Szülők könyve a fogantatástól az iskolakezdésig. Saxum Kiadó Bp

GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyógypedagógiai alapismeretek	8	2	gyj	K	III	Családpedagógiai

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A bölcsődei integrált nevelés szemléletének megalapozása,
- a csecsemő- és kisgyermek nevelő munkát segítő gyógypedagógiai tevékenység megismerése,
- a szakmai együttműködés szükségességének felismertetése, megalapozása,
- a SNI gyermekek gyökértüneteinek megismertetése,
- a korai felismerés, intervenció szükségességének elfogadtatása
- az irányított fejlesztés gyakorlatának megismertetése.

TANANYAG:

- A gyógypedagógia, mint tudomány.
- Út az integrációs törekvésekig: a magyar gyógypedagógia történeti áttekintése.
- A gyógypedagógiai folyamat alkotóelemei: diagnosztikai-, nevelési-, terápiás- és rehabilitációs folyamat.
- Gyógypedagógiai tipológia
- Az egyes népességcsoport jellemzői.
- Nevelési szakaszok, törvényi szabályozók.
- A gyógypedagógiai fejlesztés, gyógyító nevelés.
- A korai gyógypedagógiai intervenció tartalma.
- A bölcsődei integrált nevelés típusai, hazai gyakorlat.
- Az integrált nevelés hatása a sérült és ép gyermekek személyiségfejlődésre.
- A fogyatékos gyermeket nevelő családokkal való együttműködés.
- Gyógypedagógiai szolgáltatások.

A fogyatékos gyermekek és szüleik jogai

KÖVETELMÉNYEK:

- Legyenek tájékozottak a fogyatékos csecsemők és kisgyermek korai gyógypedagógiai intervencióját végzők kompetenciájáról.
- Ismerjék a fogyatékoság típusait, fogadják el a fogyatékos gyermeket.
- Ismerjék fel az eltérő fejlődést.
- Fogadják el és tudjanak együttműködni a gyógypedagógussal, más segítő szakemberrel.
- Legyenek képesek a gyógypedagógus által irányított fejlesztésre.
- Legyenek képesek empátiával fordulni a rábízott gyermekek családtagjai felé.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Dr. Illyés Sándor (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest.
2. Mesterházi Zsuzsa (2004): A gyógypedagógiai folyamatról. In: Gordosné Szabó Anna (szerk.) Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó Rt.
3. Borbély Sjoukje (2007): A fogyatékos ember családja. In: Csobay Miklósné (szerk.) A FECSKE Szolgálat kézikönyve. Kézenfogva Alapítvány, Budapest, 54-82.
4. Dr. Kovács Ferenc, Vidovszky Gábor (szerk.)(2000): Alapok. Anonymus Alapítvány, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Kálmán Zsófia, Könczei György (2002): A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris Kiadó, Budapest.
2. CSIKY E. (1990): Az értelmi fogyatékos gyermekek pszichés fejlődési sajátosságai. In: Az értelmi fogyatékoság felismerése gyermekkorban (Szerk.: Párdányi D.) Budapest. Tankönyvkiadó.. p. 83-106.
3. CSIKY E. (1996): Különleges bánásmódra szoruló gyermekek bölcsődei integrációja In: Fogyatékosok elhelyezése normál gyermekközösségbe c. kötet.(Szerk. Csányi Y., Perlusz A.) B. G. Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola . Budapest, 19-27.

DIFFERENCIÁLÓ PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Differenciáló pedagógia	8	2	gyj	K	V.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Az eltérő fejlődési ütemű, pszichés fejlődésben diszharmonikus kisgyermek elfogadása,
- a tudatos korai fejlesztés megalapozása a bölcsődei gondozás-nevelés területén,
- a differenciálás típusainak, megismerése, alkalmazása a bölcsődei gondozás-nevelés folyamatában,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociális képességeinek, szokásalakításának fejlesztési lehetőségei, módszerei megismerése és alkalmazása a csecsemő- és kisgyermek nevelő tevékenység során.

TANANYAG:

- A differenciálás fogalma, típusai, szükségessége a bölcsődei gondozás-nevelés folyamatában.
- A differenciáló fejlesztésre szoruló kisgyermekcsoportok jellemzői.
- A tehetség, a fejlődési elmaradás és a hátrányos helyzet korai felismerése.
- Migráns gyermekek a bölcsődében.
- A differenciált fejlesztés lehetőségei a napirendbe illesztve: a tanulás, gondozás, ételmezés, játék, mozgás, vers, mese, alkotó tevékenység, egyéb tevékenységi színtereken.
- A hátrányos helyzetű cigány gyermekek korai szocializációja, a kettős szocializációt alapvetően befolyásoló tényezők, feladatok a bölcsődei gondozás-nevelés során.
- Kapcsolattartás lehetőségei a gyermeket ellátó más szakemberekkel, kapcsolatfelvétel a gyermeket átvevő más intézmény pedagógusaival.
- Segítő kapcsolat a családdal

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék fel a korai differenciáló nevelés szükségességét,
- ismerjék fel az eltérő fejlődési ütemre utaló tüneteket
- ismereteiket alkalmazzák a csecsemő- és kisgyermeknevelői-gondozói gyakorlatukban a probléma tüneteinek felismerésére és helyes értelmezésére, illetve a megfelelő fejlesztési-eljárásra,
- tudják alkalmazni a különböző fejlesztő technikákat a sajátos nevelési igényű tehetséges és hátrányos helyzetű gyermekek esetében,
- tudják alkalmazni a speciális nevelés eszközeit, biztosítani a speciális gondozás feltételeit,
- legyenek képesek az eltérő fejlődési ütemű, hátrányos helyzetű gyermekek szükségleteinek felismerésére

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Forrai R. Katalin, Hegedűs T. András (1999) Cigány gyerekek szocializációja. Aula, Budapest.
2. Pető Ildikó (2003) Inklúzió a nevelésben. In: Iskolakultúra 10. sz. 3-13.
3. Torgyik Judit (2004) Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. In: Új Pedagógiai Szemle, 4-5.sz. 4-14.
4. Takács Bernadett (1996): Játék a filo- és ontogenezis folyamataiban. In: Fejlesztő Pedagógia, Budapest? 2-3.sz. 45-51.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Masaru Ibuka (2001): Mindenki azt akarja, hogy a gyermekéből legyen „valaki” de 3 éves kor után már késő. Víztérítő Kiadó, Fót
2. Szegal B. (2000): Roma gyermekek értelmi és szociális fejlettségének elősegítése az óvodában (M-R program) Press Coord-Alex-Typo, Budapest
3. Takács Bernadett (2001): Gyermek-Játék-Terápia. OKKER Kiadó, Budapest

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM TANÍTÓ-ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK

CSECSEMŐ-ÉS KISGYERMEKNEVELŐ SZAK, LEVELEZŐ TAGOZAT

2010.

DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK (KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ TÁRGYAK)								
TANEGYSÉGEK	Kredit	F é l é v e k						Előfel- tételek
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
NEVELÉSTUDOMÁNY (KV)								
CBL06KV17s Korai fejlesztés	3					12 gyj		
CBL06KV18e A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	3					8 k		
CBL06KV19s Inter- és multikulturális nevelés	3					8 gyj		
CBL06KV20s Család-bölcsőde-óvoda kapcsolatrendszere; Szülőcsoportok vezetése	3						8 m	
CBL06KV21s A kisgyermekkor kutatása	3						8 gyj	
CBL06KV22s Játékterápia	3						8 gyj	CBL0606

KORAI FEJLESZTÉS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Korai fejlesztés	12	3	gyj	KV	V.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- a sajátos nevelési igényű, diszharmonikus fejlődésű kisgyermekek elfogadása,
- a speciális feladatok, fejlesztés megalapozása a bölcsődei gondozás-nevelés területén,
- a csecsemő- és kisgyermek nevelő által alkalmazható módszerek megismerése,
- a hallgatók ösztönzése a gyermek optimális korai fejlesztésére,
- a korai fejlesztés team-munkájában résztvevők szakmai kompetenciáinak megismerése.

TANANYAG:

- A korai fejlesztés célja, feladata, törvényi szabályozása.
- A szakértői és rehabilitációs bizottságok tevékenysége, a fejlesztődiagnózis felállítását végző team munka.
- A bölcsődei felvétel kritériumai.
- A korai fejlesztést végző gyógypedagógus, a bölcsődevezető, és a leendő csecsemő- és kisgyermek nevelő közös feladatai a bölcsődébe jelentkező sérült gyermeket nevelő családok fogadásában, tájékoztatásában.
- Előzetes fejlesztési terv készítése a beszoktatási idő alatti megfigyelések és a szakértői véleményben foglaltak alapján.
- A sérült gyermek fejlesztési programjában meghatározott a napirendbe, a mindennapos tevékenységekbe épülő speciális feladatok.
- A szakértői véleményekben leggyakrabban előforduló fejlesztési területek és a csecsemő- és kisgyermek nevelő által alkalmazható fejlesztő módszerek.
- Gondozónő-szülő-gyógypedagógus együttműködése

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- legyenek képesek beépíteni ismereteiket, és következetesen alkalmazni a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására;
- legyenek képesek szeretettel közeledni a rájuk bízott gyermekhez, és neki teljes biztonságot, elfogadást nyújtani, ezzel is védelmet nyújtani a feszültségei és frusztrációi kóros következményeitől;
- tudják alkalmazni a speciális nevelés eszközeit, biztosítani a speciális gondozás feltételeit;
- tudják alkalmazni a különböző fejlesztő módszereket a sajátos nevelési igényű gyerekek esetében;
- legyenek tájékozottak a SNI gyermekkel korai fejlesztést végzők kompetenciájáról és tudjanak együttműködni a gyógypedagógussal, más segítő szakemberrel;
- segítsék a szülő-gyermek kapcsolatot.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Csanádi Gabriella (1998): Bevezetés a korai fejlesztés témaköreibe. Comenius Bt., Pécs
2. Borbély Sjoukje (2008): Kezünkben a diagnózissal. Kézenfogva Alapítvány, Budapest
3. Gyírkis Ágnes (szerk.)(2003): Korai fejlesztés a bölcsődében. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
4. Takács Bernadett (2001): Gyermek-Játék-Terápia. OKKER Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Czeizel Endre, Czeizel Barbara (1995): Hogyan segíthetek gyermekemnek. Tanácsok különleges gyermekek szüleinek. Magyar Mediprint Szakkiadó Kft. - Gondolat Könyvkiadó Kft., Budapest
2. Petus Márta, Szabó Ildikó (1994): Fogyatékos gyermekek gondozása, nevelése a bölcsődében. BOMI, Budapest
3. CSIKY E. (2006): A korai fejlődési problémák korai felismerésének lehetőségei. In: „Ismerj meg” c. kötet, In: „Ismerj meg” c. kötet, (Szerk.: Várkonyi Á.) Hajnal Imre Egészségtudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar, Budapest, 65- 87

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSE

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése	8	3	k	KV	V.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek különböző csoportjainak megismerése,
- az eltérő fejlődési ütem felismerése,
- a feltárás pedagógiai módszereinek megismerése
- a speciális gondozás feltételeinek megteremtése,
- a családdal való hatékony együttműködés formáinak elsajátítása,
- az elfogadó attitűd kialakítása

TANANYAG:

- A sajátos nevelési igény fogalma, típusai.
- A csecsemő és kisgyermekkorban eltérő fejlődés tünetei a mozgásba, cselekvésbe, játékba ágyazott tevékenységekben, és az élet-, étkezési ritmus területein.
- Az érzékszervi sérülés, mint az észlelés akadály.
- Ép érzékszerv mellett a szenzoros feldolgozás zavarai.
- Az érzékszervi és a mozgásos tapasztalatok összefüggései.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek bölcsődei elhelyezésének formái. A funkcionális fejlesztés hangsúlyozott területei.
- A gyermek önálló tevékenységének csecsemő- és kisgyermek nevelő és gyógypedagógus által történő megfigyelése az intézményi fejlesztés érdekében.
- A bölcsődei játéktevékenység, mint a gyógypedagógus által irányított funkcionális fejlesztés, tanulás színtere.
- A gondozásba ágyazott fejlesztés szerepe az önállóság kialakításában.
- A család támogatása a gyermek optimális fejlődése érdekében

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék és alkalmazzák a gyógypedagógia szakkifejezéseit;
- ismerjék fel a speciális fejlődésmentre utaló tüneteket, speciális módon segítsék a sajátosan fejlődő gyermeket,
- ismereteiket alkalmazzák a csecsemő- és kisgyermeknevelői-gondozói gyakorlatukban a probléma tüneteinek felismerésére és helyes értelmezésére, illetve a megfelelő fejlesztési-eljárásra,
- tudják alkalmazni a különböző fejlesztő technikákat a sajátos nevelési igényű gyerekek esetében,
- tudják alkalmazni a speciális nevelés eszközeit, biztosítani a speciális gondozás feltételeit,
- segítsék a szülő-gyermek kapcsolatot.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Rosta Katalin (2006): Add a kezed! A mentális fejlődés segítése sajátos nevelési igényű gyermekeknél. Logopédia Kiadó, Budapest
2. Pieterse Moira, Treloar Robin, Cairns Sue (2006): Apró lépések: korai fejlesztő program lassabban fejlődő gyermekek és szüleik számára (átd. Tar Judit és mtsai). OKKER, Budapest
3. Szvatkó Anna (2005): A megelőzés lehetőségei. In: Magatartászavarok gyermekkorban. Mit tehetünk? SuliNova Pedagógiai Alternatívák Központja
4. Dr. Gósy Mária, Gráf Rózsa (1998): Beszélgessünk a kisbabával. Javaslatok, ötletek szülőknek a csecsemők és kisgyermek beszéd-előkészítéséhez, beszédindításához és beszédfejlődéséhez. Nikol, Budapest
5. Dr. Bakonyi Anna: Bölcsődei óvodai integráció. (2007. március)
<http://www.babazo.hu/tipeg/20070328bolcsodei.htm1>

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Németh Erzsébet, S. Pintye Mária (2002): Mozdul a szó... Logopédia Kiadó, Budapest
2. Kissné Haffner Éva (1999): „Segíts, hogy önmagam csinálhassam!” BGGYTF, Budapest
3. Takács Bernadett (2006): Játék mint diagnosztika és terápia – esetek tükrében. In: Fejlesztő Pedagógia, Budapest, 17. évf. 27-54.

INTER- ÉS MULTIKULTURÁLIS NEVELÉS

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Inter- és multikulturális nevelés	8	3	gyj	KV.	V.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A Magyarországon élő kisebbségek eltérő kultúrájának, életmódjának, értékeinek megismertetése.
- A gyerekek által hozott értékek, viselkedési minták, hagyományok integrálási lehetőségeinek bemutatása.
- A társadalmi érzékenység, a másság elfogadásának fejlesztése.

TANANYAG:

- A 'Children in Kosovo' c. dokumentumfilm megtekintése és elemzése. A film a délszláv háború idején játszódik, a gyerekek helyzetét mutatja be
- Nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén a multikulturális és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében;
- A kulturális sokszínűség megjelenésének kezdetei és következményei Magyarországon (Történeti visszatekintés)
- A cigányság megjelenése és története Magyarországon.
- Cigánygyerekek a bölcsődében-óvodában-iskolában.
- Dokumentumfilmek a cigánygyerekek óvodai és iskolai helyzetéről
- A pedagógus személyiségének és szerepének elemzése az előítéletek csökkentésében, a beilleszkedés és a társadalmi együttélés segítésében;

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- tudja, hogy a különbözőség elfogadása természetes pedagógiai alapelv,
- ismerje a multikulturális nevelésben rejlő nevelési lehetőségeket és azt, hogy hogyan lehet ezeket az alkalmakat a legjobban felhasználni a beilleszkedés segítésében, az elfogadás értékének nevelésében,
- legyen képes az adaptív nevelésre, a differenciált bánásmódra, az előítéletmentes inter- és multikulturális nevelésre, az esélyek növelését szolgáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
- ismerje a különböző kultúrák nevelési szokásait, elsődleges és másodlagos szocializációjának jellegzetességeit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Czachesz Erzsébet (1998): Multikulturális nevelés. Szöveggyűjtemény tanító és tanár szakos hallgatók számára. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
2. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom - interkulturális nevelés. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 111 – 125.
3. Kereszty Zsuzsa (2001): Szempontok az iskolások multikulturális neveléséhez különös tekintettel a romákra. In: Szekszárdi Júlia (szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó – Dinasztika Tankönyvkiadó, Bp. 30 – 49.

4. Vámos Ágnes (2003): Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása. In: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 447 – 468.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Boreczky Ágnes (1999): Multikulturális pedagógia - új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle, 4.
2. Geertz, Clifford (2001): "A bennszülöttek szemszögéből". Az antropológiai megértés természetéről. In: Az értelmezés hatalma. Osiris, Bp. 227 – 245.
3. Heller Ágnes (1997): Az idegen. Múlt és Jövő Könyvek Bp.
4. Lőrincz László (1999): Életmódtörténet I – II. Gimnázium segédkönyv. AKG Kiadó, Bp.
5. Torgyik Judit (2004): Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

**CSALÁD-BÖLCSŐDE-ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE
SZÜLŐCSOPORTOK VEZETÉSE**

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Család- bölcsőde-óvoda kapcsolatrendszere Szülőcsoportok vezetése	8	3	m	KV	VI.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a családból intézménybe és/vagy a bölcsődéből az óvodába való átmenet nevelési kérdéseit.
- Ismertessen meg a befogadást elősegítő tényezőkkel.
- Segítse elő az új környezethez való alkalmazkodási nehézség tüneteinek felismerését, a lehetséges okok pedagógiai feltárásának megismerését.
- Ismertessen meg a családi környezet és a mentális-pszichoszociális fejlődés összefüggéseivel, a családi környezet megismerését segítő módszerekkel.
- Tárja fel az eredményes pedagógus-szülő együttműködés, az egymást segítő kapcsolat lehetséges módjait

TANANYAG:

- A beszoktatás, mint nevelési módszer.
- A befogadás folyamatjellege.
- Befogadási-beszoktatási problémák és ezek síkjai.
- A család szerepe a beszoktatásban.
- A kötődés kialakulását és a beilleszkedést nehezítő/gátló tényezők a családi szocializáció folyamatában.
- Bölcsőde, óvoda, mint másodlagos szocializációs tér.
- A preventív beszoktatás - a beszoktatás fokozatai a gyermek egyéni szükségleteinek, sajátos nevelési igényének figyelembe vételével.
- A családlátogatás szempontjai.
- A gyermek személyiségfejlődését segítő csecsemő- és kisgyermek nevelő/óvodapedagógusi-szülői együttműködés.
- A kapcsolattartás egyéni és csoportos formái, személyi és tárgyi feltételek.
- Egyéni tanácsadás.
- Konfliktusok forrása.
- Kapcsolat a szakszolgálatokkal, szerepük az intézményi és családi nevelő, fejlesztő tevékenység segítésében.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék a családból-bölcsődébe/óvodába, bölcsődéből-óvodába átmenet kérdés- és problémakörét;
- legyenek alkalmasak az új környezethez való alkalmazkodás nehézségeit mutató tünetek felismerésére és kezelésére;
- ismerjék fel a környezeti mutatók és a mentális-pszichoszociális fejlődés összefüggéseit;

- tudják a bölcsődei/óvodai kötődést, alkalmazkodást elősegítő tényezőket, módszereket;
- alkalmazzák a pedagógiai megismerés módszereit, az együttműködést elősegítő családlátogatás szempontjait;
- legyenek tájékozottak a csecsemő- és kisgyermek nevelő /óvodapedagógus – család együttműködésének lehetséges módjairól;
- lássák kompetenciahatáraikat a más szakemberekkel való együttműködésben.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Hegyi Ildikó dr.(2003): Add a kezed! Az óvodába lépés élményei. Okker, Bp. 13-131.
2. Natacha Kukucka-Bizos (2008): A korai tárgykapcsolatról és a szelf kialakulásáról. In Thalassa, 11. évf. 1.sz.
3. Ranschburg Jenő (2003): Az én és a másik. OKKER Kiadó, Budapest.
4. Szegedi Judit: A szülői kompetencia érvényesítése és gyakorlati eljárás újszerű kapcsolatok létesítésére. BOMINFO
<http://user1.ml.mindenkilapja.hu/users/veszpremibolcsodek>
5. Zsubrits Attila (2007): A gyermekkori kötődések motivumai. In Új Pedagógiai Szemle, július-augusztus

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Biddulph, Steve (2007): Hogyan neveljünk kicsiket? Partvonal, Bp.
2. S. Molnár Edit (1994): Kisgyermekes apák és anyák szülői attitűdjei. In: INFO-Takács Bernadett (2003): A bátorító nevelés. In: JÁTÉKKALAUZ – játékpedagógiai és kulturális magazin szülőknek, szakembereknek. In:Társadalomtudomány 30. sz.
3. Winnicott, Donald W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.
4. Zsolnai Anikó (2001): Kötődés és nevelés. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

SZÜLŐCSOPORTOK VEZETÉSE

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Nyújtson betekintést a családok működésére és a szülői szerepre vonatkozó alapvető pszichológiai ismeretekbe,
- mutassa be a csoportokkal kapcsolatos alapvető pszichológiai ismereteket,
- ismertesse a szülőcsoportok alakításának feltételeit, lehetőségeit,
- alakítson ki olyan készségeket, képességeket, attitűdöket a hallgatókban, amelyek segítségével képessé válhatnak szülőcsoportok szakszerű vezetésére, erősítse a csoportvezetői munkához szükséges önképzés belső igényét.

TANANYAG:

- A társakból családdá formálódás folyamata, az anya-apa-gyermek(ek) új kapcsolatrendszerének sajátosságai, kapcsolati kultúra, általános törvényszerűségek és egyedi sajátosságok. A család új életritmusának kialakítása, az alkalmazkodás nehézségei
- A szülői szerepre való felkészülés, elméleti tudástartalmak és szimulált gyakorlati szituációk.
- A csoport kialakulásának- és fejlődésének szakaszai. A folyamat meghatározása, a csoportkohézió jelentősége, a csoport hatásmechanizmusai, a szociális mikrokozmosz.

- A csoport, mint gyógyító-, tanító- és személyiségfejlesztő eszköz. A csoport megalkotásának, alakításának szabályai, tényezői.
- A csoport erőforrásai, a csoportvezető feladatai az itt-és-mostban.
- A reflektív csoport működésének alapelvei, a csoportüléseken megvitatható témák

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos ismeretekkel a családról és a szülői szerepekről,
- ismerjék a csoport alakításának, hatásmechanizmusának, fejlődésének alapvető törvényszerűségeit, értsék saját szerepüket ezekben a folyamatokban,
- ismerjék a csoport fejlesztő és gyógyító hatásmechanizmusának alapjait,
- rendelkezzenek pontos ismeretekkel a csoportvezető feladatairól,

legyenek képesek egészséges felnőttek önszerveződő szülőcsoportjainak irányítására, ismerjék a csoport által létrehozható mentálhigiénés fejlesztés lehetőségeit, adekvát módszereit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Andersen, Tom (1994.): A visszajelző csoport – Párbeszéd a párbeszédéről, Animula, Budapest
2. Barcy Magdolna (1997.): A csoportok hatékonysága és a személyes változás, Animula, Budapest
3. Plattern, Elisabeth (2005.): A nevelés mindennapi művészete, Futura könyvek, Budapest
4. Fraiberg, Selma H. (1995.): Varázsos évek, Park Kiadó, Budapest
5. Rudas János (1990.): Delphi örökösei, Kairosz Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Benedek László (évszám nélkül): Játék és pszichoterápia, Animula, Budapest
2. Buda Béla (1997.): Empátia...a beleéléés lélektana, Ego School Bt, Budapest
3. Purves, Libby (1998.): Hogyan ne legyünk tökéletes család? Gabo Könyvkiadó, Budapest
4. Yalom, Irvin D. (1995.): A csoportpszichoterápia elmélete és gyakorlata, Animula Kiadó, Budapest

KISGYERMEKKOR KUTATÁSA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Kisgyermekkor kutatása	8	3	gyj	KV	VI.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Felismertetni azokat a kutatás-módszertani sajátosságokat, amelyek az empirikus pedagógiai kutatásokban érintett gyermekek életkorából fakadnak;
- Képessé tenni a hallgatókat az alapoó nevelés szakszerű vizsgálatára és fejleszteni érzékenységüket a kutatásetikai kérdések iránt.

TANANYAG:

- A pedagógiai jelenségek társas-társadalmi meghatározottsága; a kutatási probléma interdiszciplináris megközelítésének igénye.
- A kutatás előkészítésének speciális feladata: a szülők tájékoztatása, hozzájárulásuk megszerzése.
- A kutatás lebonyolításának mentálhigiénés feltételei: a bizalmi légkör megteremtése, a félelem legyőzése, az adatfelvétel idői korlátozása, kényelmes, egészséges tárgyi környezet, a teljesítményszerű információgyűjtés elkerülése.
- Az alapvető kutatási módszerek közül kiemelkedő megfigyelés és szóbeli kikérdezés összekapcsolása. A gyermekre vonatkozó dokumentumok és a gyermeki produktumok elemzése. A verbális információgyűjtés mellett és helyett speciális lehetőségek: a rajzos válasz kérése (kiegészítve a gyermek értelmezésével); a kutatási célra kidolgozott játéksituációk és -tárgyak; a bábozás felhasználása az adott életkorú gyerekek megfigyelésére.

KÖVETELMÉNYEK:

A jelöltek legyenek képesek:

- az összefüggések felismerésére az életkor és a kutatási stratégia között;
- adekvát kutatási terv készítésére;
- a megismert kutatási módszerek alkalmazására;
- legyen felelősségérzetük a kutatásban részt vevő gyermekek jogainak védelmében;
- a kutatás etikai szabályainak megfelelő beállítódásra és magatartásra.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Friedl, J. (2002): Az iskolai siker titka a játék. Ravensburger Buchverlag Otto Maier GmbH. Ravensburger,
3. Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatásmódszertani Kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Páli Judit (2005): Bohócok. Diagnosztikus és korrekciós programcsomag. Nóvum Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. OKKER Kiadó, Bp.

JÁTÉKTERÁPIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Játékterápia	8	3	gyj	KV	VI.	A játék pszichológiája és pedagógiája

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókkal a játékterápiák elméleti hátterét,
- mutassa be a fontosabb terápiás játékok gyakorlatát, eszközrendszerét,
- mutassa be azokat a terápiás jellegű tevékenységformákat, amelyek a pedagógiai folyamatba illeszthetők.

TANANYAG:

- A terápiás modellek elméleti alapjai.
- A mozgás, a tanulás és játék fejlődésneurológiai alapjai. A mozgásterápia modelljei és alkalmazásuk. Mozgást vizsgáló eljárások.
- Mozgásfejlesztő programok. A szenzoros integráció. A sérült (mozgás, látás, enyhe fokban mentálisan elmaradott) vagy enyhébb, átmeneti rendellenességgel küszködő gyermekek segítése a pedagógiai intézményekben.
- A játék, mozgás és képzelet együttese a segítő eljárásokban.
- A játék feszültség- és szorongáscsökkentő hatásának tudatos kihasználása a pedagógiai munkában. Elhárító mechanizmusok.
- A játékterápia formái. A bábterápia. Tünet-orientált játékterápiák.
- Egészséges gyermekek átmeneti tünetképzése, nevelési hibák felismerése játék során.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek ismeretekkel a legfontosabb terápiás modellekről, elméleti hátterükről,
- legyenek képesek felismerni a gyermek játékában a mögöttes érzelmet, indulatokat, és projekciós tartalmakat,
- tudják beépíteni a pedagógia munkájukba a játékterápiának azon eljárásait, amelyek – az életkori sajátosságokhoz és probléma jellegéhez igazodva – hatékonyan szolgálják a gyermekek egészséges fejlődését, beilleszkedését a társas környezetbe.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Kósáné Ormai Vera és mtsai (1975): Fejlődéslélektani vizsgálatok. Tankönyvkiadó, Bp., Megrázó élmények és érzelmi konfliktusok tükröződése a játékban. Családi konfliktusok játékos feldolgozása.
2. Krisztián Ágota (1977): A varázsló trükkje. In: Bernáth László – Solymosi Katalin: Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia Kiadó, Bp.
3. Tunyogi Erzsébet (1995): Gyógyító játék a családban. Tárogató Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Friedl, Johanna (2003): Féleleműző játékok. Deák és Társa Kiadó, Pápa
2. Gerő Zsuzsa (2002): Az élményfeldolgozás különböző módjai a játékban és a rajzolásban. Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp.
3. Metzmacher, B. (1996): Integratív mozgásterápia gyermekekkel In: Petzold, H. – Ramin, G.: Gyermek-pszichoterápia. Osiris, Bp.,
4. Polcz Alaine (1999): Világjáték. Pont Kiadó, Bp.
5. Ranschburg Jenő (1983): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp.